

Filozofça Dil Felsefesi
Mehmet Akkaya, İstanbul, Belge Yayınları, 2011, 270 s.

Abdüssamet FEDAKAR*

Filozofça Dil Felsefesi, Mehmet Akkaya'nın yedi kitaptan oluşan filozofça serisinin dördüncü kitabıdır. Yazar yazdığı kitaplarda "*Filozofça*" üst başlığını kullanmaktadır ve bunun sebebinin şöyle açıklamaktadır: "Filozofça (serisi), düşünce dünyasına evrensel bir düzeyde bir projeksiyon tutmaya çalıştığı gibi bunu düşünce mimarları üzerinden de yapmaya özen gösteren çalışmaların üst başlığıdır. "Kitaba genel olarak baktığımızda yazarın dil felsefesi üzerine görüşlerini yansıtmaktan çok belli dil felsefecilerin düşüncelerinin açıklanmasını içerdiği gözlenmektedir.

Kitap üç bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm; "Dil Felsefesinin Neresindeyiz" adını taşımakta ve yazar Humboldt'un ve Bedia Akarsu'nun düşüncelerini ele almakta "Düşünce-Dil", "Ulus-Dil", "Dünya Görüşü", "Devrim Kültürü ve Dil", "Değişme Kültür ve Dil", "Değişme ve Dil", "Dil ve Köken" gibi alt başlıklarda yazarların düşüncelerini incelemektedir. Bu bölümde yazar ayrıca Macit Gökberk "Değişen Dünya Değişen Dil" (2004), Ö. Naci Soykan "Arayışlar/Felsefe Konuşmaları"(2003), Taylan Altuğ "Dile Gelen Felsefe" (2001), Erkut Sezgin "Esrarengin Arkeolog" (2011) adlı kitapların değerlendirmelerini de yapmaktadır. Yazar bölümün son kısımlarını ise Marksist düşünürlere ayırmıştır. Bu bağlamda Mourice Confort "*Felsefeyi Savunmak*", J. Stalin "*Dil Bilimde Marksizm Üzerine*", Volontin Voloşinov "*Marksizm ve Dil Felsefesi*" adlı eserlerin çeşitli kısımlarını aktararak konuyu işler.

İkinci bölüm kitabın en geniş ve en kapsamlı bölümünü oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise bölümün yazarın yüksek lisans tezinden hazırlanmış olmasıdır. Bu bölüm ülkemiz felsefecilerinden merhum Nermi Uygur'un görüşlerini incelemektedir.

Üçüncü bölüm ise "*Ekler*" bölümüdür. Bu bölüm birçok yazarın yazılarını içerir. Yazılar genelde *Filozofça Dil Felsefesi*'ni ve Nermi Uygur'un felsefi görüşlerini değerlendirir niteliktedir.

Kısaca kitabın muhteviyatı hakkında bilgi verdikten sonra kitabı değerlendirmeye geçecek olursak; Yazarın kitaptaki temel iddiası Türkiye'deki felsefecilerimizin dile ilgisinin batı filozoflarının dile ilgisiyle paralellik gös-

* Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğrencisi (samedfedakar@gmail.com)

terdiği şeklindedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi tezini Cumhuriyet dönemi Türk filozoflarının ve bazı Marksist düşünürlerin ve de Batılı felsefecilerin dil ile fikirlerini aktararak ortaya koymaya çalışır.

Dil felsefesi alanında güzel bir çalışma olmasına rağmen yazarın kullandığı edebî üslûp kitabı okunması güç bir hale getirmektedir.

Yazar günlük dilde kullanılan kelimeler ve ıstılahlar yerine sırf Arapça asıllı olduğu için, ifadesi muğlak olan kelimelere tercih etmiştir. Hatta sırf Türkçe(!) kelimeler ve ıstılahlar uğruna sözlükte olmayan kelimeleri türetme yolunu bile tercih etmiştir. Bu da kitabın üslubunda bir karmaşaya yol açmıştır.

Kanaatimizce anlaşılmayan ifadelerin ve yeni ıstılahların kullanılmasından ziyade kadîm, mâzisi olan, düşünce geleneğimizle irtibatlı ıstılahları kullanmak konunun anlaşılması açısından önemlidir. Kitapta ıstılahların yeniden isimlendirilmesine sık sık rastlamanız mümkündür. Yazarın “determinizm” ıstılahını “belirlenimci”(s. 15) olarak, “Enance (Lafzi beyan)” ıstılahını “sözcelem” (s. 13) olarak kullanması veya “yadırgatıcı” (s. 15) kelimesini “tuhaflık”ın karşılığı, “bulgulayan” (s. 19) kelimesini “keşfeden”in karşılığı, “savşöz”(s. 15) kelimesini “iddia”nın karşılığı olarak kullanması örnek olarak verilebilir.

Hatta yazar, bazen anlaşılan bir kelimeyi bu tür kullanımlar nedeniyle anlaşılmasız bir hale bile getirmiştir. Örneğin Türkçe’de yaygın olarak kullanılan “lafız” kelimesinin “sessembolli” (s. 131) gibi muğlak bir ifadeyle açıklamaya çalışmaktadır.

Yazarın üslubundaki anlaşılmayan ifadeleri ise şu cümlelerde açıkça görebilirsiniz: “Felsefe’ye dilden girme anlayışı yeni değildir.”(s. 97) veya “Uygur’a göre aşırılıklar, tek yöncülüklerinden ötürü, düşünce işlerinde çekici olmasına çekiciyseler de çok kez gerçekliği tanınmayacak kadar yavanlaştırırlar.”(s. 181)

Eserin üslubuyla ilgili verilecek örnekleri çoğaltmak mümkün olmakla beraber bu kadarı ile iktifa edip eserde başvurulan kaynaklara bakacak olursak karşımıza şu tablo çıkar. Eserde başvurulan kaynaklar Cumhuriyet dönemi filozofları ve bazı Marksist yazarların görüşleridir. Cumhuriyet dönemi öncesi Türk müellifler veya İslam dünyası hakkında konuyla alakalı hiçbir kaynak zikredilmemiştir. Oysaki dil konusu medeniyetimizde düşünürlerimizin ilgi alanı olmuş özellikle dil eğitimiyle ilgilenenlerce bu konuyla ilgili olarak çeşitli görüşler öne sürülmüştür.

Sonuç olarak kitapta kullanılan üslûp, konunun ifade biçimini muğlak kılmış ve anlaşılmasını güçleştirmiştir. Kitap özelde Nermi Uygur’un dil üzerine söylemlerini, genelde ise giriş bölümünde zikrettiğimiz Cumhuriyet

dönemi felsefecilerinin ve bazı Marksist düşünürlerin dil üzerine düşüncelerini derlemektedir. Her ne kadar yazar kitabın önsözünde “*Kitabın içeriği birçok bakımdan zengin tutuldu.*” dese de kitapta Cumhuriyet dönemi felsefecileri ve çeşitli düşünürlerin görüşleri *I. Bölüm* de yaklaşık 77 sayfa ile ele alınırken Nermi Uygur’un felsefesi *II. Bölüm* ve *III. Bölüm* olmak üzere kendine yaklaşık 160 sayfa yer bulmuştur. Yani kitap düşünce mimarlarının dil felsefesi hakkında ortaya koydukları fikirlerin değerlendirilmesinden çok; isimleri geçen cumhuriyet düşünürlerinin ve Nermi Uygur’un dil felsefesi üzerine düşüncelerini genişçe açıklar mahiyettedir ve bu yönden kayda değer bir çalışmadır.